

ETIKK

Berit Støre Brinchmann om tillit, taushetsplikt og opplysningsplikt.

Berit Støre Brinchmann, Professor i sykepleie ved Universitetet i Nordland og Universitetet i Stavanger, og medlem av Rådet for sykepleieetikken.

Når tilliten står på spill

Det kan være etisk problematisk når man er nødt til å melde fra til politi eller barnevern om ulovlige forhold og dermed bryte tillit opparbeidet over lang tid.

Jeg er med i et forskningsprosjekt der vi deltar i refleksjonsgrupper og samtaler om etiske problemstillinger blant ansatte i kommunehelsetjenesten. På et møte var det helsearbeidere som jobber med brukere fra rus og psykiatri som skulle ta opp vanskelige og selvopplevde dilemmaer. Problemstillingene som kom opp handlet om vanskelige situasjoner og avveininger når en som helsearbeider har brukt lang tid på å opparbeide seg nødvendig tillit hos narkomane og rusavhengige, for så å se seg nødt til å melde fra til politi eller barnevern om ulovlige forhold eller situasjoner der for eksempel barns helse og liv er i fare.

Det kan dreie seg om en mor som er tidli-

vente av hensyn til barnas beste. Hjelpearbeideren opplever en lojalitetskonflikt i forhold til mor, og opplever en konflikt mellom å være støttespiller og anmelder. Går man til barnevernet, slik man må av hensynet til barna, ødelegges tillitsforholdet man som hjelper har til mor.

Plikt til å bryte taushetsplikten

I disse situasjonene er jussen klar. Helsearbeidere har plikt til å bryte taushetsplikten og melde fra i tilfeller der barns liv og helse står på spill. Likevel kan slike situasjoner oppleves vanskelige. Det tar tid å etablere tillit og kontakt slik at den unge jenta som ruser seg, skal føle seg trygg nok til å tørre å oppsøke

det de forteller helsearbeideren ikke kommer videre mot deres vilje.

Hvor mye må jeg si?

En av informantene uttrykte det slik: «Jeg hadde nettopp en sak hvor vi skulle gi en uttalelse til barnevernet. Jeg hadde vært på hjemmebesøk, og da satt jeg og reflekterte over hva jeg skulle si. For det var jo også spørsmål om mitt inntrykk av foreldrene. Jeg spurte meg selv om hvor langt jeg skal gå i å synse. Og jeg bestemte meg for ikke å utlevere alt jeg så til barnevernet. For jeg hadde ikke nok å bygge på for å si hva jeg syntes. Det handler jo også om hvordan man møter folk. Noe kan man tenke på som betroelser, og det må man være forsiktig med å servere videre. Det går riktignok en grense for hva som skal til barnevernet, og det er jo viktig at de får sentrale opplysninger med tanke på at det kan være barn som lider. Samtidig er det alltid en balansegang i forhold til hva du skal si og ikke si av det som jeg definerer som betroelser».

Tillit er grunnleggende

Mennesker vil vanligvis møte hverandre med tillit, sier Løgstrup. Den grunnleggende tilliten vi har til andre mennesker må ikke begrundes, det er det bare mistilliten som må. Når vi møter hverandre med tillit, utleverer

«Når vi møter hverandre med tillit, utleverer vi oss til hverandre.»

gere rusebruker og har psykiske problemer. Hun har vært i behandling, har omsorg for mindreårige barn og hevder at det går bra. Så kommer bekymringsmelding fra barnehagen, som har mistanke om at ting ikke er som de skal. Barna sliter, og de mistenker omsorgsvikt. Mor har det ikke bra, sliter kanskje psykisk, de lurte på om hun har begynt å ruse seg igjen. Spørsmålet er hvor lenge man skal

hjelp når hun trenger det. I mange situasjoner der det handler om ungdom kan det være en fordel om foreldrene blir orientert og involvert. Mange foreldre og pårørende kan være viktige ressurspersoner for unge som er i ferd med å havne på skråplanet. Likevel er det en uskreven lov å ikke informere foreldre mot ungdommers vilje. Dette er nødvendig for at dem som trenger det skal være helt sikre på at

vi oss til hverandre. Vi legger noe av vårt liv i den andres hender og forventer dermed at vi blir sett, møtt og tatt vare på.

Når man jobber med mennesker som sliter med rus og psykiatri er det helt grunnleggende å ta vare på tilliten som man må ha for å være til hjelp. Hvis jeg skal kunne hjelpe denne personen, må jeg ha vedkommendes tillit, og vi må finne tonen. Og hva skjer hvis jeg bryter tilliten? En siste informant sammenlignet opplevelsen av slike tillitsbrudd med å oppleve utroskap i ekteskapet: «Hele verden raser sammen, for hvordan skal jeg noensinne kunne tro på noen igjen, når jeg endelig hadde funnet noen jeg trodde jeg kunne stole på og snakke med, og så går denne personen videre med det jeg har gitt av helt fortrolige opplysninger». ■■■

Illustrasjonstøtte: Kathrine Kristiansen

Rådet for sykepleieetikk tar imot spørsmål og innspill om etiske dilemma. Telefon: 99049169, e-post: berit-daae.hustad@sykepleierforbundet.no